

Sbírka soudních rozhodnutí

USNESENÍ SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

22. prosince 2022 *

„Kasační opravný prostředek – Článek 182 jednacího řádu Soudního dvora – Veřejná služba –
Důchod – Služební řád úředníků Evropské unie – Článek 20 přílohy VIII –
Přiznání pozůstalostního důchodu – Pozůstalá manželka po bývalém úředníkovi pobírajícím
starobní důchod – Manželství uzavřené po ukončení služby tohoto úředníka –
Podmínka minimální doby pěti let trvání manželství ke dni úmrtí úředníka – Článek 18
přílohy VIII – Manželství uzavřené před ukončením služby úředníka – Podmínka minimální
doby trvání manželství pouze jeden rok – Námitka protiprávnosti článku 20 přílohy VIII –
Listina základních práv Evropské unie – Článek 20 – Zásada rovného zacházení – Článek 21
odst. 1 – Zásada zákazu diskriminace na základě věku – Článek 52 odst. 1 –
Absence svévolného nebo zjevně nepřiměřeného rozlišování s ohledem na cíl sledovaný
unijním normotvůrcem“

Ve spojených věcech C-341/21 P a C-357/21 P,

jejichž předmětem jsou dva kasační opravné prostředky na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podané dne 2. a 7. června 2021,

Evropská komise, zastoupená T. S. Bohrem a B. Monginem, jako zmocněnci,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka) ve věci C-341/21 P,

příčemž dalšími účastníky řízení jsou:

KM, zastoupená M. Müller-Trawinskim, Rechtsanwalt,

žalobkyně v řízení v prvním stupni,

Evropský parlament, zastoupený J. Van Pottelbergem, jako zmocněncem,

Rada Evropské unie, zastoupená M. Alverem a M. Bauerem, jako zmocněnci,

vedlejší účastníci řízení v prvním stupni,

a

Rada Evropské unie, zastoupená M. Alverem a M. Bauerem, jako zmocněnci,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka) ve věci C-357/21 P,

* Jednací jazyk: němčina.

příčemž dalšími účastníky řízení jsou:

KM, zastoupená M. Müller-Trawinskim, Rechtsanwalt,

žalobkyně v řízení v prvním stupni,

Evropská komise, zastoupená T. S. Bohrem a B. Monginem, jako zmocněnci,

žalovaná v řízení v prvním stupni,

Evropský parlament, zastoupený J. Van Pottelbergem, jako zmocněncem,

vedlejší účastník řízení v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení M. Safjan (zpravodaj), předseda senátu, N. Piçarra a N. Jääskinen, soudci,

generální advokát: A. Rantos,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí účastníků řízení a generálního advokáta, rozhodnout usnesením s odůvodněním v souladu s článkem 182 jednacího řádu Soudního dvora,

vydává toto

Usnesení

- 1 Kasačními opravnými prostředky se Evropská komise (C-341/21 P) a Rada Evropské unie (C-357/21 P) domáhají zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 24. března 2021, KM v. Komise (T-374/20, nezveřejněný, dále jen „napadený rozsudek“, EU:T:2021:162), kterým bylo zrušeno rozhodnutí Komise ze dne 7. října 2019, jímž byla zamítnuta žádost KM o přiznání pozůstalostního důchodu (dále jen „sporné rozhodnutí“).

Právní rámec

- 2 Článek 1d služebního řádu úředníků Evropské unie (dále jen „služební řád“) stanoví:

„1. Při používání tohoto služebního řádu se zakazuje jakákoli diskriminace na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, etnického nebo sociálního původu, genetických znaků, jazyka, náboženského vyznání nebo víry, politického nebo jiného názoru, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, původu, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.

Pro účely tohoto služebního řádu se jiný než manželský svazek považuje za manželství za předpokladu, že jsou splněny všechny podmínky uvedené v čl. 1 odst. 2 písm. c) přílohy VII.

2. Za účelem zajištění úplné rovnosti mezi muži a ženami v pracovním životě, které musí být, jakožto rozhodující činitel, zohledněny při provádění všech hledisek tohoto služebního řádu,

nebrání zásada rovného zacházení orgánu zachovat nebo zavést opatření poskytující zvláštní výhody pro usnadnění profesní činnosti méně zastoupeného pohlaví nebo pro předcházení či vyrovnávání nevýhod v profesní kariéře.

[...]

5. Pokud osoby podléhající tomuto služebnímu řádu, které se domnívají, že byly poškozeny, protože v jejich případě nebyla uplatněna výše stanovená zásada rovného zacházení, uvedou skutečnosti, z nichž lze dovodit, že došlo k přímé či nepřímé diskriminaci, je povinností orgánu prokázat, že k žádnému porušení zásady rovného zacházení nedošlo. Toto ustanovení se nepoužívá v disciplinárních řízeních.

6. Při zachování zásady zákazu diskriminace a zásady proporcionality musí být každé omezení těchto zásad odůvodněno objektivními a přijatelnými důvody a zaměřeno na dosažení oprávněných cílů obecného zájmu v rámci personální politiky. Uvedenými cíli lze ospravedlnit zvláště zavedení povinné věkové hranice pro odchod do důchodu a minimální věkové hranice pro čerpání důchodu.“

3 Článek 35 služebního řádu stanoví:

„Úředníkům se přiděluje jedno z následujících správních postavení:

- a) činná služba;
- b) dočasné přidělení;
- c) pracovní volno z osobních důvodů;
- d) dočasná výslužba;
- e) volno z důvodu vojenské služby;
- f) rodičovská dovolená nebo pracovní volno z rodinných důvodů;
- g) volno ze služebních důvodů.“

4 Článek 47 služebního řádu stanoví:

„Služební poměr končí:

- a) odstoupením;
- b) nuceným odstoupením;
- c) propuštěním ze služebních důvodů;
- d) propuštěním pro nezpůsobilost;
- e) odvoláním z funkce;

f) odchodem do důchodu; nebo

g) úmrtím.“

5 Článek 52 služebního řádu v prvním a druhém pododstavci stanoví:

„Aniž jsou dotčena ustanovení článku 50, odchází úředník do důchodu:

a) buď automaticky v poslední den měsíce, ve kterém dosáhne věku 66 let, nebo,

b) na vlastní žádost v poslední den měsíce, ve kterém žádost podal, pokud dosáhl důchodového věku, nebo je ve věku mezi 58 lety a důchodovým věkem a splňuje podmínky bezodkladné výplaty důchodu podle článku 9 přílohy VIII. Obdobně se použije čl. 48 druhý pododstavec druhé věta.

Úředník však může na vlastní žádost v případě, který považuje orgán oprávněný ke jmenování za odůvodněný služebním zájmem, vykonávat práci až do věku 67 let, nebo výjimečně až do věku 70 let, přičemž automaticky odejde do důchodu k poslednímu dni v měsíci, v němž dosáhne tohoto věku.“

6 Článek 1 odst. 2 písm. c) přílohy VII služebního řádu stanoví:

„Příspěvek na domácnost je přiznán:

[...]

c) úředníkovi, který je registrován jako stálý partner v jiném než manželském svazku, za předpokladu, že:

- i) pár předloží právní dokument uznaný členským státem nebo příslušným orgánem členského státu, kterým se potvrzuje jejich jiný než manželský svazek,
- ii) žádný z partnerů nežije v manželském svazku nebo v dalším jiném než manželském svazku,
- iii) partneři nejsou spřízněni v žádném z těchto příbuzenských vztahů: rodič, dítě, prarodič, vnuk/vnučka, bratr, sestra, teta, strýc, synovec, neteř, zeť, snacha,
- iv) pár nemá možnost v členském státě uzavřít právoplatné manželství; pro účely tohoto bodu se má za to, že pár má možnost uzavřít právoplatné manželství pouze tehdy, splňují-li oba partneři všechny podmínky stanovené právními předpisy členského státu, které uzavření manželství takového páru povolují.

[...]“

7 Příloha VIII služebního řádu, která upravuje „[d]ůchodový systém“, obsahuje zejména kapitolu 4, nadepsanou „Pozůstalostní důchod“, jež zahrnuje články 17 až 29 této přílohy. Článek 17 zní následovně:

„Pokud úředník v jednom ze správních postavení uvedených v článku 35 služebního řádu zemře, má pozůstalý manžel/pozůstalá manželka nárok, pokud manželství trvalo alespoň jeden rok v době jeho úmrtí a s výhradou ustanovení čl. 1 odst. 1 a článku 22, na pozůstalostní důchod ve výši 60 % starobního důchodu, který by byl úředníkovi vyplácen, bez ohledu na délku jeho služby a věk, kdyby o takový důchod požádal ke dni jeho úmrtí.

K podmínce délky trvání manželství uvedené v prvním pododstavci se nepřihlíží, pokud má úředník z tohoto nebo z dřívějších manželství jedno nebo více dětí za předpokladu, že se pozůstalý manžel/pozůstalá manželka o tyto děti stará nebo staral/starala, nebo pokud úmrtí bylo způsobeno postižením vzniklým nebo nemocí získanou v souvislosti s plněním služebních povinností nebo bylo důsledkem nehody.“

8 Článek 18 přílohy VIII služebního řádu stanoví:

„Pokud bývalý úředník pobíral starobní důchod, má pozůstalý manžel/pozůstalá manželka, pokud bylo manželství uzavřeno ještě před skončením služebního poměru úředníka v orgánu a pokud trvalo nejméně jeden rok, a s výhradou ustanovení článku 22, nárok na pozůstalostní důchod ve výši 60 % starobního důchodu, který úředník pobíral ke dni svého úmrtí. Minimální pozůstalostní důchod činí 35 % posledního základního platu; výše pozůstalostního důchodu však v žádném případě nesmí být vyšší než starobní důchod, který manžel/manželka pobíral/pobírala v době úmrtí.

Podmínka délky trvání manželství neplatí, pokud má úředník z manželství uzavřeného před skončením služebního poměru jedno nebo více dětí, za předpokladu, že se pozůstalý manžel/pozůstalá manželka o tyto děti stará nebo staral/starala.“

9 Článek 19 přílohy VIII služebního řádu stanoví:

„Pokud bývalý úředník pobíral příspěvek v invaliditě, má pozůstalý manžel/pozůstalá manželka za předpokladu, že manželství trvalo v době, kdy úředníkovi vznikl nárok na pobírání příspěvku v invaliditě, s výhradou ustanovení článku 22 této přílohy, nárok na pozůstalostní důchod ve výši 60 % příspěvku v invaliditě, který bývalý úředník pobíral ke dni svého úmrtí.

Minimální pozůstalostní důchod činí 35 % konečného základního platu; výše pozůstalostního důchodu však nesmí v žádném případě překročit částku příspěvku v invaliditě, kterou bývalý úředník pobíral v době úmrtí.“

10 Článek 20 přílohy VIII služebního řádu stanoví:

„Pro účely článků 17a, 18, 18a a 19 se k podmínce délky trvání manželství nepřihlíží, pokud manželství, i když bylo uzavřené po skončení služebního poměru úředníka, trvalo nejméně pět let.“

11 Podle článku 27 přílohy VIII služebního řádu:

„Rozvedený manžel/rozvedená manželka úředníka nebo bývalého úředníka má nárok na pozůstalostní důchod stanovený v této kapitole, pokud může ke dni úmrtí bývalého manžela/bývalé manželky prokázat nárok na pobírání výživného na svůj účet, které vyplývá z rozhodnutí soudu nebo z úředně registrovaného a vykonaného vyrovnání mezi bývalými manžely.

Pozůstalostní důchod však nesmí převyšovat částku výživného vyplácenou v době úmrtí bývalého manžela/bývalé manželky, která byla upravena v souladu s postupem stanoveným v článku 82 služebního řádu.

Nárok rozvedeného manžela/rozvedené manželky zaniká, pokud před úmrtím bývalé manželky/bývalého manžela uzavře nové manželství. Článek 26 se použije, uzavře-li nové manželství po úmrtí bývalé manželky/bývalého manžela.“

Skutečnosti předcházející sporům a sporné rozhodnutí

- 12 V roce 2004 uzavřela žalobkyně KM s úředníkem unijního orgánu notářsky ověřenou smlouvu o partnerství v Německu, která byla následně zaregistrována v Bruselu (Belgie) jako prohlášení o zákonném soužití. V roce 2016 byl tomuto úředníkovi přiznán důchod.
- 13 V průběhu roku 2017 uzavřel uvedený úředník s KM manželství. Tento úředník zemřel necelých pět let po uzavření manželství.
- 14 KM jakožto pozůstalá manželka po bývalém unijním úředníku podala žádost o přiznání pozůstalostního důchodu na základě kapitoly 4 přílohy VIII služebního řádu.
- 15 Sporným rozhodnutím Úřad pro správu a vyplácení individuálních nároků (PMO) zřízený při Komisi zamítl žádost KM s odůvodněním, že nesplňuje podmínky stanovené v článku 20 přílohy VIII služebního řádu pro vznik nároku na pozůstalostní důchod, jelikož její manželství se zemřelým úředníkem, jež bylo uzavřeno po ukončení služby daného úředníka, trvalo méně než pět let.
- 16 Stížnost, kterou KM podala proti tomuto rozhodnutí, byla zamítnuta.

Řízení v prvním stupni a napadený rozsudek

- 17 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 15. června 2020 podala KM žalobu na zrušení sporného rozhodnutí, jež se jí týkalo.
- 18 Evropskému parlamentu a Radě byl povolen vstup do řízení jako vedlejšími účastníky na podporu návrhových žádání Komise.
- 19 Na podporu své žaloby KM předložila mimo jiné žalobní důvod vycházející z protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu s ohledem zejména na zásadu rovného zacházení a zásadu zákazu diskriminace na základě věku.
- 20 Při rozhodování o tomto žalobním důvodu Tribunál konstatoval, že pro účely přiznání pozůstalostního důchodu je situace uvedená v článku 18 přílohy VIII služebního řádu, tj. situace pozůstalého manžela/pozůstalé manželky po bývalém unijním úředníku v případě, že bylo manželství uzavřeno před ukončením služby úředníka, srovnatelná se situací uvedenou v článku 20 této přílohy, tj. situací pozůstalého manžela/pozůstalé manželky po bývalém úředníku, kteří uzavřeli manželství po tomto skončení služebního poměru. Tribunál dále rozhodl, že existuje rozdílné zacházení ve srovnatelných situacích, a to na základě data uzavření manželství, neboť pozůstalostní důchod je pozůstalému manželovi/pozůstalé manželce přiznán pod podmínkou, že toto manželství trvalo nejméně jeden rok podle článku 18 přílohy VIII služebního řádu a nejméně pět let podle článku 20 této přílohy. Tribunál dodal, že takové rozdílné zacházení znevýhodňuje pozůstalého manžela/pozůstalou manželku po bývalém úředníku, se kterým uzavřel/uzavřela manželství po ukončení služby tohoto úředníka, ve srovnání s pozůstalými manžely/pozůstalými manželkami po bývalém unijním úředníku, kteří/které

uzavřeli/uzavřely manželství před tímto ukončením služby. Tribunál rovněž konstatoval rozdílné zacházení se srovnatelnými situacemi nepřímo založené na věku bývalého úředníka ke dni uzavření manželství.

- 21 Tribunál nejprve uvedl, že rozdílné zacházení zavedené článkem 20 přílohy VIII služebního řádu je stanoveno zákonem ve smyslu čl. 52 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), a poté ověřil, zda může být zjištěné rozdílné zacházení odůvodněno cílem obecného zájmu a zda je přiměřené sledovanému cíli, a to zvláště ve světle judikatury připomenuté v bodě 42 napadeného rozsudku.
- 22 Pokud jde v tomto ohledu o cíl obecného zájmu, jímž je zabránit podvodům, Tribunál sice připustil, že požadavek, aby manželství splňovalo podmínku minimální doby trvání pro vznik nároku na pozůstalostní důchod, umožňuje přesvědčit se o tom, že toto manželství nevychází výlučně z pohnutek nesouvisejících se záměrem společného života, například z takových, jež mají čistě finanční povahu nebo jež souvisí se získáním práva pobytu, přesto však považoval za neodůvodněné mít za to, že by podmínka minimální doby trvání manželství v délce pěti let, kterou stanoví článek 20 přílohy VIII služebního řádu a která odpovídá pětinasobku doby stanovené v článku 18 přílohy VIII služebního řádu, bez jakékoli výjimky umožňující konstatovat neexistenci podvodu bez ohledu na předložené objektivní důkazy, mohla být nezbytná pro splnění cíle, jímž je boj proti podvodům.
- 23 Tribunál rozhodl, že článek 20 přílohy VIII služebního řádu je v rozporu se zásadou rovného zacházení, jakož i se zásadou zákazu diskriminace na základě věku. Za těchto podmínek vyhověl námitce protiprávnosti vznesené KM a sporné rozhodnutí zrušil.

Návrhová žádání účastnic řízení o kasačních opravných prostředcích a řízení před Soudním dvorem

- 24 Kasačním opravným prostředkem ve věci C-341/21 P Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:
 - napadený rozsudek zrušil;
 - zamítl žalobu podanou v prvním stupni a
 - uložil KM náhradu nákladů řízení vynaložených v prvním stupni a v řízení o kasačním opravném prostředku.
- 25 Kasačním opravným prostředkem ve věci C-357/21 P Rada navrhuje, aby Soudní dvůr:
 - vyhověl kasačnímu opravnému prostředku a zrušil napadený rozsudek;
 - vydal konečné rozhodnutí ve sporu a zamítl žalobu podanou v prvním stupni jako neopodstatněnou, a
 - uložil KM náhradu nákladů řízení vynaložených v prvním stupni a v řízení o kasačním opravném prostředku.

- 26 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 14. září 2021 bylo projednávání věci přerušeno až do vyhlášení rozsudku ve spojených věcech C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P. Po vyhlášení rozsudku ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další (C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557), bylo rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 19. července 2022 v řízení pokračováno.
- 27 V souladu s čl. 54 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora rozhodl předseda Soudního dvora dne 1. září 2022 spojit věci C-341/21 P a C-357/21 P pro účely písemné a ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

Ke kasačním opravným prostředkům

K použití článku 182 jednacího řádu

- 28 Podle článku 182 jednacího řádu platí, že pokud již Soudní dvůr rozhodl o právní otázce nebo otázkách, které jsou totožné s právními otázkami vznesenými v důvodech hlavního či vedlejšího kasačního opravného prostředku, a má-li za to, že je kasační opravný prostředek zjevně opodstatněný, může na návrh soudce zpravodaje a po vyslechnutí účastníků řízení a generálního advokáta odůvodněným usnesením obsahujícím odkaz na příslušnou judikaturu prohlásit kasační opravný prostředek za zjevně opodstatněný.
- 29 Komise a KM uvádějí, že nemají námitky proti použití tohoto článku. Rada na výzvu Soudního dvora, aby se k této otázce vyjádřila, nereagovala.
- 30 V daném případě je třeba konstatovat, že se důvody kasačních opravných prostředků předložené v projednáváných věcech týkají právních otázek totožných s těmi, o nichž Soudní dvůr rozhodl v rozsudku ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další (C-116/21 P a C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557). V projednáváných věcech je proto třeba použít článek 182 jednacího řádu.

K věci samé

- 31 Komise vznáší na podporu kasačního opravného prostředku ve věci C-341/21 P tři důvody, z nichž první vychází z nesprávného právního posouzení, pokud jde o kritéria pro posouzení legality voleb provedených unijním normotvůrcem, a z porušení povinnosti uvést odůvodnění, druhý z nesprávného právního posouzení při výkladu zásady zákazu diskriminace a třetí z nesprávného právního posouzení při výkladu čl. 52 odst. 1 Listiny a z několika porušení povinnosti uvést odůvodnění.
- 32 Rada vznáší na podporu kasačního opravného prostředku ve věci C-357/21 P tři důvody, z nichž první vychází z nesprávného právního posouzení, pokud jde o existenci rozdílného zacházení, druhý z nesprávného právního posouzení, pokud jde o rozsah soudního přezkumu volby provedené unijním normotvůrcem, jež má provést Tribunál, a třetí z nesprávných právních posouzení, pokud jde o odůvodnění rozdílného zacházení.

Ke třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku a ke druhému důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-341/21 P, jakož i prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-357/21 P

– Argumentace účastnic řízení

- 33 Prostřednictvím těchto důvodů kasačního opravného prostředku a jejich částí Komise a Rada tvrdí, že se Tribunál v napadeném rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení při výkladu zásady rovného zacházení a zásady zákazu diskriminace, neboť nesprávně konstatoval, že situace upravené v ustanoveních článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu jsou srovnatelné a potažmo že došlo k rozdílnému zacházení použitím různých režimů na tyto srovnatelné situace.
- 34 Tyto orgány mají za to, že se Tribunál v bodech 49 a 50 napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení, neboť měl za to, že jedinou skutečností, která je určující pro použití článku 18, nebo článku 20 přílohy VIII služebního řádu, je datum uzavření manželství, takže situace spadající do působnosti těchto ustanovení jsou srovnatelné. Pokud by přitom Tribunál vzal v úvahu všechny prvky, jimiž jsou tyto situace charakterizovány, musel by konstatovat, že mezi úředníky v činné službě a úředníky, kteří ukončili službu v unijním orgánu, existuje zásadní a objektivní rozdíl, jenž se týká právního postavení obou těchto kategorií úředníků, zejména z pohledu pracovních práv a povinností, jež prvně jmenovaným na rozdíl od posledně jmenovaných ukládají ustanovení služebního řádu po celou dobu trvání jejich služby.
- 35 Komise i Rada konkrétně zdůrazňují skutečnost, že úředník v činné službě, na rozdíl od bývalých úředníků, kteří již nemají povinnost pracovat, musí přispívat do důchodového systému, pobírá základní plat, který je vyšší než starobní důchod, jenž mu bude přiznán při odchodu do důchodu, má povinnost pobývat v místě svého zaměstnání a má nárok na příspěvek za práci v zahraničí nebo na příspěvek za pobyt v zahraničí, jakož i na příspěvek na cestu. Komise dále uvádí, že na rozdíl od článku 20 přílohy VIII služebního řádu, článek 18 této přílohy stanoví, že podmínka délky trvání manželství neplatí, pokud se v rodině úředníka narodí dítě z manželství, které tento úředník uzavřel před skončením služebního poměru, což dokazuje, že situace, jež jsou předmětem obou těchto ustanovení, se od sebe zásadně liší. Veškeré tyto úvahy nasvědčují tomu, že v postavení bývalého úředníka, který uzavřel manželství po skončení jeho pracovní činnosti, není nutnost zajistit pozůstalému manželovi/pozůstalé manželce náhradní příjem poskytnutím pozůstalostního důchodu natolik zjevná, jako je tomu v postavení úředníka, který uzavřel manželství v době, kdy byl dosud v činné službě.
- 36 Komise má rovněž za to, že postavení úředníků v činné službě a úředníků, kteří již ukončili službu v unijním orgánu, se liší i v osobní rovině. Zprvce jsou úředníci, na něž se vztahuje čl. 18 přílohy VIII služebního řádu, mladší než úředníci, na které se vztahuje článek 20 této přílohy, takže kratší očekávaná délka života posledně uvedených zvyšuje riziko podvodu vůči nim, a existuje tak značný rozdíl mezi situacemi, na které se vztahují tato dvě ustanovení. Zadruhé Komise tvrdí, že osoba, jež uzavře manželství s úředníkem před skončením jeho služebního poměru, podporovala svého manžela po celou dobu manželství, a proto je nepravděpodobné, že by hrozilo riziko zneužití nebo podvodu, na rozdíl od situace osoby, která uzavřela sňatek s úředníkem po skončení jeho služebního poměru.
- 37 Komise mimoto tvrdí, že Tribunál v bodě 48 napadeného rozsudku ve své analýze nesprávně opomněl zohlednit cíl minimální doby trvání manželství, která je stanovena v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu, jímž je, jak vyplývá z bodů 87 a 88 rozsudku ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), zamezení dědickým smlouvám

a potažmo uzavírání manželství pouze za účelem dosáhnout vyplácení pozůstalostního důchodu, aniž by toto manželství skutečně existovalo a zajišťovalo stabilitu vztahů mezi dotyčnými osobami. Podle Komise to znamená, že Tribunál nedodržel kritérium, podle něhož je při posuzování srovnatelnosti situací nutné vzít v úvahu veškeré prvky, které je charakterizují, jakož i veškeré právní předpisy upravující postavení jednotlivých situací, jež mají být srovnány. Měl-li tedy Tribunál v témže bodě napadeného rozsudku konkrétně za to, že manželství uzavřené po ukončení služby nemůže podstatným způsobem změnit postavení pozůstalého manžela/manželky, pokud jde o jeho/její majetková práva, v porovnání s postavením, které je předmětem článku 18 přílohy VIII služebního řádu, znamená to, že nevzal v úvahu riziko, že by takové manželství mohlo být záminkou pro uzavírání dědických smluv, nehledě na to, že tuto svou úvahu nijak neodůvodnil. Nelze totiž popřít, že v situaci úředníka, jenž uzavře manželství po ukončení služebního poměru, je riziko zneužívajícího či podvodného jednání větší než v případě úředníka, který uzavře manželství před takovým ukončením služebního poměru.

– *Závěry Soudního dvora*

- 38 Úvodem je třeba připomenout ustálenou judikaturu Soudního dvora, podle níž je rovnost před zákonem zakotvená v článku 20 Listiny obecnou zásadou unijního práva, která vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové odlišné zacházení objektivně odůvodněno (rozsudek ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další, C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557, bod 95 a citovaná judikatura).
- 39 Požadavek na srovnatelnost situací pro účely určení, zda došlo k porušení zásady rovného zacházení, musí být posuzován s ohledem na veškeré skutečnosti, které tyto situace charakterizují, a zejména ve světle předmětu a cíle aktu, jenž předmětné rozlišení zavádí, přičemž se rozumí, že pro tento účel musí být zohledněny zásady a cíle příslušné oblasti, do níž tento akt spadá. Pokud situace nejsou srovnatelné, není rozdílné zacházení s dotyčnými situacemi v rozporu s rovností před zákonem zakotvenou v článku 20 Listiny (rozsudek ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další, C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557, bod 96, jakož i citovaná judikatura).
- 40 Právě ve světle této judikatury je třeba zkoumat tvrzení Komise a Rady, že Tribunál v napadeném rozsudku nesprávně rozhodl, že situace upravené v ustanoveních článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu jsou srovnatelné a došlo k rozdílnému zacházení s těmito srovnatelnými situacemi v závislosti na datu uzavření manželství.
- 41 V této souvislosti je třeba uvést, že Tribunál v bodech 44, 45 a 48 napadeného rozsudku konstatoval, že s výhradou dodržení podmínky minimální doby trvání manželství mají články 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu za cíl poskytnutí pozůstalostního důchodu pozůstalému manželovi/pozůstalé manželce, a to pouze v závislosti na právní povaze vztahů, které dotyčnou osobu pojily se zesnulým manželem/zesnulou manželkou. Tribunál rovněž uvedl, že tato ustanovení mají za cíl přiznat pozůstalému manželovi/pozůstalé manželce náhradní příjem určený k částečné kompenzaci ztráty příjmů zesnulého manžela/zesulé manželky, který byl nebo která byla před smrtí bývalým úředníkem, jenž již nebyl v činné službě.
- 42 Tribunál měl tedy v podstatě za to, že ve světle judikatury zmíněné v bodě 39 tohoto usnesení a samotným Tribunálem připomenuté v bodě 38 napadeného rozsudku, mají obě tato ustanovení přílohy VIII služebního řádu do značné míry shodný předmět a cíl. Podle Tribunálu je hlavním prvkem, jenž charakterizuje dotyčné pozůstalostní důchody, právní povaha vztahů, jež pojí

pozůstalého manžela/pozůstalou manželku, jakožto osobu, již výše uvedená ustanovení přiznávají určité právo, se zesnulým bývalým úředníkem. Tribunál měl dále za to, že jediný rozdíl v použití článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu se týká podmínky minimální doby trvání manželství, která jako taková závisí na datu uzavření manželství z pohledu služebního postavení daného úředníka k tomuto datu, což zcela jednoznačně vyplývá z bodu 46 napadeného rozsudku.

- 43 Za těchto podmínek se Tribunál nedopustil nesprávného právního posouzení, když měl zaprvé v bodě 49 napadeného rozsudku za to, že situace upravené v ustanoveních článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu jsou srovnatelné, a zadruhé v bodech 46 a 50 napadeného rozsudku za to, že situace upravené v těchto ustanoveních se vzájemně odlišují pouze z pohledu data uzavření manželství ve vztahu ke služebnímu postavení úředníka.
- 44 Komise a Rada nicméně tvrdí, že situace upravené v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu se od sebe zásadně a objektivně liší tím, že v rámci prvně jmenovaného ustanovení je úředník právě k datu uzavření manželství ještě ve služebním poměru u unijního orgánu, zatímco v rámci posledně jmenovaného ustanovení již ve službě není. Tribunál tedy podle jejich názoru ve svém posouzení srovnatelnosti situací tento charakteristický prvek dostatečně nezohlednil.
- 45 Jak nicméně Tribunál správně uvedl v bodě 47 napadeného rozsudku, právní povaha vztahů, které pojily pozůstalého manžela/pozůstalou manželku se zesnulým úředníkem, se neliší podle toho, zda k datu uzavření manželství byl úředník ve služebním poměru či nikoli. Jak Tribunál rovněž konstatoval v bodě 48 napadeného rozsudku, okolnost, zda zesnulý úředník uzavřel manželství před skončením, nebo po skončení svého služebního poměru, nemůže podstatným způsobem změnit postavení pozůstalého manžela/pozůstalé manželky, pokud jde o jeho/její majetková práva, mezi něž spadá i nárok na pozůstalostní důchod jakožto náhradní příjem.
- 46 Datum uzavření manželství vychází totiž pouze z vůle budoucích manželů. Toto rozhodnutí je výsledkem svobodné volby, kterou učiní úředník na základě celé řady úvah, jež nemusejí nutně ani výlučně zahrnovat zohlednění okolností týkajících se toho, zda daný úředník vykonává pracovní činnost či nikoli. Přestože tedy Komise a Rada tvrdí opak, to, zda úředník k tomuto datu je, či není ve služebním poměru, nemá zásadní dopad na posouzení srovnatelnosti dotčených situací ve světle kritérií připomenutých v bodě 39 tohoto usnesení, a zvláště pak předmětu a účelu článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu, jež jsou připomenuty v bodě 41 tohoto usnesení. V tomto ohledu se odůvodnění Tribunálu, připomenuté v předchozím bodě tohoto usnesení, v podstatě zakládá na tomto předmětu a účelu a na hlavním charakteristickém prvku nároku na pozůstalostní důchod, uvedeném v bodě 42 tohoto usnesení.
- 47 Je pravda, že jak vyplývá z téhož bodu 42 tohoto usnesení, služební postavení úředníka ke dni uzavření manželství má dopad na podmínku minimální doby trvání tohoto manželství. Zatímco v případech, v nichž je manželství uzavřeno během doby, kdy je úředník ještě v činné službě, představuje požadovaná doba pouhý jeden rok, v případech, v nichž úředník uzavře manželství po ukončení služby v unijním orgánu, musí již trvat pět let.
- 48 Jak ovšem vyplývá z bodů 45 a 46 tohoto usnesení, služební postavení úředníka ani datum uzavření manželství nepředstavují prvky, jež by byly relevantní ve stadiu srovnatelnosti situací, vzhledem k tomu, že nemají přímou souvislost s předmětem, cílem a hlavním charakteristickým prvkem nároku na pozůstalostní důchod, který je upraven v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu.

- 49 Právě z tohoto důvodu je třeba mít analogicky za to, že jak uvedl Soudní dvůr v bodě 70 rozsudku ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), v němž se jednalo o pozůstalostní důchod stanovený v článku 17 přílohy VIII služebního řádu, přiznání pozůstalostního důchodu závisí ze své podstaty „pouze“ na právní povaze vztahů, které pojily dotyčnou osobu se zesnulým úředníkem, a to i přesto, že Soudní dvůr v bodě 89 uvedeného rozsudku uznal, že rovněž minimální doba trvání manželství představuje podmínku pro vznik nároku pozůstalého manžela/pozůstalé manželky na pozůstalostní důchod.
- 50 Právní povaha vztahů mezi manželi je totiž základem systému pozůstalostních důchodů v oblasti veřejné služby Unie, neboť tato podmínka přiznání je společná pro všechny pozůstalostní důchody upravené v člancích 17 až 20 a v článku 27 přílohy VIII služebního řádu. Podmínka minimální doby trvání manželství jako taková pouze doplňuje podmínku týkající se právní povahy vztahů mezi manželi, neboť má pouze upřesnit dobu, po kterou musí trvat právní vztah pro účely přiznání pozůstalostního důchodu. U některých pozůstalostních důchodů, například u pozůstalostních důchodů stanovených v člancích 19 a 27 přílohy VIII služebního řádu, není tato doplňková podmínka ostatně ani uvedena.
- 51 Tribunál tedy v odůvodnění v bodech 45 a 47 napadeného rozsudku správně zdůraznil význam právního vztahu mezi manželi jakožto hlavního prvku charakterizujícího unijní systém pozůstalostních důchodů a dospěl k závěru, že služební postavení úředníka nemá na tento vztah žádný dopad.
- 52 Komise a Rada zadruhé tvrdí, že v postavení bývalého úředníka, který uzavřel manželství poté, co ukončil službu, není nutnost zajistit pozůstalému manželovi/pozůstalé manželce náhradní příjem poskytnutím pozůstalostního důchodu natolik zjevná, jako je tomu v postavení úředníka, který uzavřel manželství v době, kdy byl dosud v činné službě. V tomto ohledu postačí připomenout, což Tribunál správně učinil v bodě 48 napadeného rozsudku, a to s odkazem na bod 69 rozsudku ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), že nárok na pozůstalostní důchody stanovené v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu není podmíněn tím, že pozůstalý manžel či pozůstalá manželka není vzhledem ke svým příjmům nebo majetku schopný či schopna uspokojovat své potřeby, a tedy prokázáním jeho či její dřívější finanční závislosti na zesnulém.
- 53 Komise zatřetí uvádí, že Tribunál nezohlednil účel minimální doby trvání manželství stanovené v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu, kterým je, jak vyplývá z bodu 89 rozsudku ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), zabránit uzavírání podvodných či zneužívajících dědických smluv, neboť takové riziko zneužití nebo podvodu rozlišuje v osobní rovině situace, na které se vztahují tyto dva články. V tomto ohledu postačí uvést, že ve stadiu srovnatelnosti situací není toto hledisko relevantní. Tento argument se totiž týká odůvodnění požadované kratší či delší doby trvání manželství, byť jej lze uplatnit pouze ve stadiu posouzení přiměřenosti případně zjištěného rozdílného zacházení.
- 54 Pokud jde dále o argument Komise, podle něhož nesrovnatelnost situací potvrzuje i to, že na rozdíl od toho, co stanoví článek 20 přílohy VIII služebního řádu, podle článku 18 této přílohy podmínka minimální doby trvání manželství neplatí, pokud se pozůstalý manžel/pozůstalá manželka stará nebo staral/starala o děti bývalého úředníka, nemá tato okolnost žádný dopad na posouzení srovnatelnosti situací stanovených v obou těchto člancích. Podmínka týkající se péče o děti, která je stanovena pouze v článku 18 přílohy VIII služebního řádu, má totiž, obdobně tomu, co je uvedeno v bodech 47 a 49 tohoto usnesení, tutéž doplňkovou povahu jako podmínka týkající se

minimální doby trvání manželství, kterou prvně jmenovaná podmínka nahrazuje. Nemá tudíž žádnou přímou souvislost s předmětem, cílem a hlavním charakteristickým prvkem nároku na pozůstalostní důchod stanoveného v člancích 18 a 20 této přílohy.

- 55 Z výše uvedených úvah vyplývá, že na rozdíl od toho, co tvrdí Komise a Rada, nejsou závěry, k nimž dospěl Tribunál v bodech 49 a 50 napadeného rozsudku, stíženy nesprávným právním posouzením.
- 56 Z toho vyplývá, že třetí část prvního důvodu kasačního opravného prostředku a druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-341/21 P, jakož i první důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-357/21 P musí být zamítnuty jako neopodstatněné.

K prvním dvěma částem prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-341/21 P, jakož i ke druhému důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-357/21 P

– Argumentace účastnic řízení

- 57 V rámci těchto důvodů kasačních opravných prostředků Komise a Rada Tribunálu v podstatě vytýkají, že se v napadeném rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení, pokud jde o rozsah soudního přezkumu.
- 58 Oba tyto orgány mají za to, že ve druhé větě bodu 42 napadeného rozsudku použil Tribunál unijní judikaturu, která byla vydána ve zcela odlišném kontextu rozhodnutí přijímaných v personální politice v situacích, kdy má normotvůrce na výběr z více možností. Tribunál podle nich dospěl zvláště v bodě 78 napadeného rozsudku k nesprávnému závěru, že volba unijního normotvůrce, týkající se minimální doby trvání manželství uvedené v článku 20 přílohy VIII služebního řádu, byla „nepřiměřená“. Tribunál tak podle jejich názoru provedl přezkum překračující meze přezkumu „zjevně nepřiměřené nebo nevhodné“ povahy dotčeného opatření ve vztahu k cíli sledovanému příslušnými orgány, jímž je v projednávané věci předcházet zneužívání práva a podvodům. Tribunál tak nahradil vlastním posouzením posouzení unijního normotvůrce a překročil tím meze přezkumu legality.
- 59 Komise mimoto tvrdí, že se Tribunál svým tvrzením, že jeho posouzení legality článku 20 přílohy VIII služebního řádu vychází z článků 20 a 21 Listiny, odchýlil od judikatury Soudního dvora, podle níž posouzení legality unijního aktu z hlediska základních práv nemůže v každém případě spočívat na tvrzeních vycházejících z důsledků tohoto aktu v určitém konkrétním případě. Tribunál se totiž při rozhodování o protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu opíral v bodě 72 napadeného rozsudku o zvláštnosti skutkových okolností projednávané věci.

– Závěry Soudního dvora

- 60 Je třeba uvést, že Tribunál v bodech 40 až 42 napadeného rozsudku připomněl požadavky uvedené v čl. 52 odst. 1 Listiny, jakož i judikaturu použitelnou pro účely přezkumu přiměřenosti rozdílného zacházení. V bodě 43 napadeného rozsudku následně rozhodl, že pokud by situace uvedené v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu byly srovnatelné, bylo by nutné ještě ověřit, zda se nejedná o nepřiměřené, aby se unijní normotvůrce domníval, že zavedené rozdílné zacházení může být přiměřené a nezbytné k dosažení cíle obecného zájmu sledovaného podmínkou

minimální doby trvání manželství stanovenou v článku 20 přílohy VIII služebního řádu. Poté, co dospěl k závěru, že situace jsou srovnatelné, provedl tuto analýzu od bodu 58 napadeného rozsudku.

- 61 Jak přitom uvádějí Komise a Rada, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že v případě takových pravidel služebního řádu, jako jsou pravidla dotčená v projednávané věci, a s ohledem na širokou diskreční pravomoc, kterou má unijní normotvůrce v tomto ohledu, je zásada rovného zacházení, jež je zakotvena v článku 20 Listiny, porušena pouze tehdy, pokud normotvůrce provede diferenciaci svévolně či zjevně nepřiměřeným způsobem ve vztahu k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou (rozsudek ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další, C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557, bod 127 a citovaná judikatura).
- 62 Tato judikatura je použitelná v rámci ověření požadavku přiměřenosti, který ukládá čl. 52 odst. 1 Listiny (rozsudek ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další, C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557, bod 128).
- 63 V projednávané věci měl Tribunál v bodě 43 napadeného rozsudku za to, že musí ověřit, zda se nejedná o nepřiměřené, aby se unijní normotvůrce domníval, že zavedené rozdílné zacházení může být přiměřené a nezbytné k dosažení cíle obecného zájmu sledovaného podmínkou minimální doby trvání manželství stanovenou v článku 20 přílohy VIII služebního řádu.
- 64 Podle judikatury připomenuté v bodech 61 a 62 tohoto usnesení se měl přitom omezit na ověření, zda se rozdílné zacházení zavedené tímto ustanovením, vykládaným ve spojení s článkem 18 této přílohy, nejedná o svévolné nebo zjevně nepřiměřené ve vztahu ke sledovanému cíli obecného zájmu. Tím, že Tribunál nesprávně posoudil požadavek přiměřenosti, porušil rozsah soudního přezkumu a dopustil se tím nesprávného právního posouzení. Pokud by se jej totiž Tribunál nedopustil, byl by veden odlišnými úvahami a dospěl by případně k jiným závěrům, než ke kterým dospěl v bodech 78, 79 a 81 napadeného rozsudku.
- 65 Toto porušení rozsahu soudního přezkumu se odráží i v bodě 63 napadeného rozsudku. Vycházeje z výše uvedeného bodu se totiž Tribunál zabýval přezkumem toho, zda je podmínka minimální doby trvání manželství v délce pěti let, která je stanovena v článku 20 přílohy VIII služebního řádu, vykládaná samostatně a nezávisle na podmínce jednoho roku, která je stanovena v článku 18 této přílohy, přiměřená z hlediska čl. 52 odst. 1 Listiny, tj. tak, že zjevně nepřekračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení cíle sledovaného unijním normotvůrcem. Jak přitom vyplývá z bodu 62 tohoto usnesení, dokonce i v rámci tohoto ustanovení Listiny měl Tribunál přezkoumat nanejvýš to, zda musí být rozdílné zacházení, které bylo v projednávané věci zjištěno, tj. skutečnost, že podmínka minimální doby trvání manželství ukládá v situacích upravených v článku 20 přílohy VIII služebního řádu dobu pětikrát delší, než jaká je stanovena pro situace upravené v článku 18 této přílohy, a to navzdory srovnatelnosti obou těchto situací, považováno za svévolné nebo zjevně nepřiměřené ve vztahu k cíli sledovanému unijním normotvůrcem, který je v obou těchto ustanoveních společný.
- 66 Za těchto okolností, a aniž je nutné zkoumat ostatní argumenty Komise a Rady, je třeba vyhovět druhé části prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-341/21 P, jakož i druhému důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-357/21 P.

- 67 Aniž je tedy nutné zkoumat první část prvního důvodu kasačního opravného prostředku a třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-341/21 P, jakož i třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-357/21 P, je třeba vyhovět kasačním opravným prostředkům a napadený rozsudek zrušit.

K žalobě před Tribunálem

- 68 V souladu s čl. 61 prvním pododstavcem druhou větou statutu Soudního dvora Evropské unie může Soudní dvůr v případě zrušení rozhodnutí Tribunálu vydat sám konečné rozhodnutí ve věci, pokud to soudní řízení dovoluje.
- 69 Vzhledem k tomu, že v projednávané věci je žaloba na neplatnost podaná ve věci T-374/20 založena na žalobních důvodech, které byly předmětem kontradiktorní diskuze před Tribunálem a jejichž přezkum nevyžaduje přijetí žádného dodatečného organizačního procesního opatření ani provedení dokazování, je třeba mít za to, že soudní řízení ve věci této žaloby dovoluje, aby v něm bylo vydáno konečné rozhodnutí.
- 70 KM předložila na podporu žaloby podané k Tribunálu dva žalobní důvody vycházející z protiprávnosti zaprvé článku 18 přílohy VIII služebního řádu a zadruhé článku 20 této přílohy.

K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z protiprávnosti článku 18 přílohy VIII služebního řádu

- 71 V rámci tohoto prvního žalobního důvodu KM v podstatě tvrdí, že došlo k porušení zásad rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě sexuální orientace z důvodu, že kdyby se svým zesnulým manželem tvořili pár stejného pohlaví, kterému byl odepřen přístup k manželství, mohla mít vzhledem k tomu, že jejich notářsky ověřená smlouva o partnerství, jež byla následně zaregistrována jako prohlášení o zákonném soužití, byla uzavřena před ukončením pracovní činnosti jejího manžela a více než jeden rok před jeho úmrtím, nárok na pozůstalostní důchod na základě ustanovení článku 1 přílohy VII služebního řádu ve spojení s článkem 18 přílohy VIII služebního řádu. Podle jejího názoru je tedy diskriminační požadovat, aby páry různého pohlaví uzavřely manželství, zatímco u párů stejného pohlaví by pro vznik nároku na pozůstalostní důchod stačila deklarovaná forma trvalého soužití.
- 72 Komise, podporovaná Parlamentem a Radou, tyto argumenty zpochybňuje.
- 73 V tomto ohledu je třeba připomenout, že zásada rovného zacházení je obecnou zásadou unijního práva, která je zakotvena v článku 20 Listiny, a zásada zákazu diskriminace uvedená v čl. 21 odst. 1 Listiny je jejím zvláštním vyjádřením. Tyto dvě zásady jsou rovněž připomenuty v článku 1d služebního řádu (rozsudek ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další, C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557, bod 140, jakož i citovaná judikatura).
- 74 Jak již bylo uvedeno v bodě 38 tohoto usnesení, obecná zásada rovného zacházení vyžaduje, aby unijní zákonodárce v souladu s požadavky čl. 52 odst. 1 Listiny zajistil, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno. Rozdílné zacházení je odůvodněno, pokud je založeno na objektivním a důvodném kritériu, tj. pokud je v souladu s právně přípustným cílem sledovaným dotčenými

právními předpisy a pokud je tato rozdílnost přiměřená cíli sledovanému dotčeným zacházením (rozsudek ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další, C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557, bod 142, jakož i citovaná judikatura).

- 75 Jak bylo uvedeno v bodě 39 tohoto usnesení, požadavek týkající se srovnatelnosti situací pro účely určení, zda došlo k porušení zásady rovného zacházení, musí být posuzován s ohledem na veškeré skutečnosti, které tyto situace charakterizují, a zejména ve světle předmětu a cíle aktu, jenž předmětné rozlišení zavádí, přičemž se rozumí, že pro tento účel musí být zohledněny zásady a cíle příslušné oblasti, do níž tento akt spadá. Pokud situace nejsou srovnatelné, není rozdílné zacházení s dotyčnými situacemi v rozporu s rovností před zákonem, která je zakotvena v článku 20 Listiny.
- 76 Pro účely určení, zda, jak tvrdí KM, má článek 18 přílohy VIII služebního řádu ve spojení s čl. 1d odst. 1 druhým pododstavcem služebního řádu a čl. 1 odst. 2 písm. c) přílohy VII služebního řádu diskriminační povahu, a je tudíž protiprávní z důvodu, že se vztahuje pouze na některé nesezdané páry, je třeba nejprve zkoumat, zda se dotčené kategorie párů nacházejí ve srovnatelné situaci.
- 77 V tomto ohledu je třeba připomenout, že článek 18 přílohy VIII služebního řádu se podle svého znění v zásadě vztahuje pouze na páry, které uzavřely manželství, s tím, že do působnosti tohoto ustanovení mohou spadat jak manželé různého pohlaví, tak partneři stejného pohlaví v závislosti na uspořádání práva členských států.
- 78 V důsledku čl. 1d odst. 1 druhého pododstavce služebního řádu ve spojení s čl. 1 odst. 2 písm. c) přílohy VII služebního řádu však unijní normotvůrce výslovně rozšířil ustanovení služebního řádu týkající se osob žijících v manželství za určitých podmínek na osoby žijící v registrovaném nemanželském svazku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 74).
- 79 Podle čl. 1d odst. 1 druhého pododstavce služebního řádu se tedy pro účely služebního řádu zachází s registrovaným jiným než manželským svazkem stejně jako s manželstvím, za předpokladu, že jsou splněny všechny podmínky vyjmenované v čl. 1 odst. 2 písm. c) přílohy VII služebního řádu, přičemž těmito podmínkami jsou zejména předložení úředního dokumentu uznaného členským státem nebo příslušným orgánem členského státu, kterým se potvrzuje postavení páru jako partnerů v jiném než manželském svazku, jakož i nemožnost uzavřít v členském státě civilní sňatek.
- 80 Z toho vyplývá, že článek 18 přílohy VIII služebního řádu ve spojení s ustanoveními uvedenými v předchozím bodě se vztahuje nejen na manželské páry, ale i na páry v registrovaném partnerství, které nejsou manželskými páry, pokud tyto páry nemají možnost uzavřít manželství. Naopak tento článek 18 se nevztahuje na páry v takovém partnerství v případě, že tyto páry nejsou, podobně jako KM a její manžel před uzavřením manželství, zbaveny možnosti uzavřít manželství ve svém členském státě.
- 81 Je tedy třeba konstatovat, že s páry žijícími v jiném než manželském svazku je podle článku 18 přílohy VIII služebního řádu zacházeno rozdílně v závislosti na tom, zda mají možnost uzavřít manželství ve svém členském státě, či nikoli. Tato možnost uzavřít manželství je kritériem, které unijní normotvůrce stanovil k odlišení obou situací. Jak v podstatě uvádí KM, toto kritérium je nepřímou založeno na sexuální orientaci ve smyslu čl. 21 odst. 1 Listiny a čl. 1d odst. 1 služebního

řádu, jelikož páry různého pohlaví nejsou v žádném členském státě Unie zbaveny možnosti uzavřít manželství, na rozdíl od párů téhož pohlaví, jež v některých z těchto členských států stále nemohou uzavřít manželství.

- 82 Tyto situace však nelze považovat za srovnatelné.
- 83 Účelem čl. 1d odst. 1 druhého pododstavce služebního řádu a čl. 1 odst. 2 písm. c) přílohy VII služebního řádu je totiž postavit registrované nemanželské svazky na roveň manželství, aby se na osoby, které nemají ve svém členském státě možnost uzavřít manželství, vztahovala ustanovení služebního řádu týkající se osob žijících v manželství (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, body 74 až 76). Toto postavení na roveň je součástí základního cíle služebního řádu, připomenutého v hlavním ustanovení, kterým je čl. 1d tohoto služebního řádu, jenž spočívá v zajištění zásady rovného zacházení, a zejména v zabránění jakékoli diskriminaci na základě sexuální orientace osob. Unijní normotvůrce tak považoval za nezbytné umožnit v rámci sledování tohoto cíle osobám, které sice nemají možnost uzavřít manželství v některém členském státě, ale rozhodly se pro svazek co nejbližší manželství, aby se na ně vztahovala ustanovení služebního řádu vztahující se na osoby žijící v manželství.
- 84 Naproti tomu takové postavení na roveň a taková ochrana nejsou nikterak nutné v případě, kdy pár v registrovaném nemanželském svazku není zbaven možnosti uzavřít manželství, a může tak využít ustanovení služebního řádu týkajících se sezdaných osob. Jak totiž Komise uvedla ve své obraně před Tribunálem, v takovém případě je volba využít jiný než manželský svazek, a nikoli manželství, výsledkem vědomého rozhodnutí obou partnerů, pokud jde o právní důsledky spojené s touto volbou, takže pokud se pár nerozhodne pro manželství, ačkoli tuto možnost podle vnitrostátního práva má, nelze mít za to, že se nachází ve srovnatelné situaci s páry, které si zvolily manželství nebo jež byly z možnosti uzavřít manželství právně vyloučeny.
- 85 Ve světle judikatury připomenuté v bodě 75 tohoto usnesení, je tedy třeba konstatovat, že s ohledem na hlavní charakteristický prvek týkající se možnosti uzavřít manželství, na předmět a účel sledovaný dotčeným rozlišováním, uvedenými v bodě 83 tohoto usnesení, jakož i na hlavní cíl služebního řádu, kterým je zaručit zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě sexuální orientace, pár v registrovaném nemanželském svazku, jenž stejně jako KM a její manžel před uzavřením manželství není zbaven možnosti uzavřít manželství ve svém členském státě, není ve srovnatelné situaci jako pár v registrovaném nemanželském svazku, který je této možnosti zbaven.
- 86 Za těchto podmínek musí být zamítnut první žalobní důvod vycházející z protiprávnosti článku 18 přílohy VIII služebního řádu.

Ke druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu

- 87 KM v rámci svého druhého žalobního důvodu tvrdí, že článek 20 přílohy VIII služebního řádu je v rozporu se zásadou rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě věku, neboť jí neoprávněně upírá nárok na pozůstalostní důchod, jelikož ukládá podmínku minimální doby trvání manželství v délce pěti let, zatímco článek 18 přílohy VIII služebního řádu stanoví tuto dobu pouze v délce jednoho roku.
- 88 Komise, podporovaná Parlamentem a Radou, tyto argumenty zpochybňuje.

- 89 Je třeba připomenout, že podle čl. 52 odst. 1 Listiny musí být každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto listinou stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. Při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, jsou-li nezbytná a skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.
- 90 Kromě toho je zásada rovného zacházení, jak již bylo uvedeno v bodech 73 až 75 tohoto usnesení, obecnou zásadou unijního práva, jež je zakotvena v článku 20 Listiny, a zásada zákazu diskriminace uvedená v čl. 21 odst. 1 Listiny je jejím zvláštním vyjádřením. Obě tyto zásady jsou rovněž připomenuty v článku 1d služebního řádu.
- 91 Nakonec je třeba připomenout judikaturu Soudního dvora zmíněnou v bodě 61 tohoto usnesení, z níž vyplývá, že v případě takových pravidel služebního řádu, jako jsou pravidla dotčená v projednávané věci, a s ohledem na širokou diskreční pravomoc, kterou má unijní normotvůrce v tomto ohledu, je zásada rovného zacházení porušena pouze tehdy, pokud normotvůrce provede diferenciaci svévolně či zjevně nepřiměřeným způsobem ve vztahu k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou.
- 92 Právě ve světle této judikatury a požadavků vyplývajících z čl. 52 odst. 1 Listiny je třeba zkoumat námitku protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu, kterou vznesla KM, pokud jde o zásadu rovného zacházení zakotvenou v článku 20 Listiny a zásadu zákazu diskriminace na základě věku zakotvenou v čl. 21 odst. 1 Listiny, které jsou připomenuty v článku 1d služebního řádu.
- 93 Pokud jde na prvním místě o srovnatelnost situací uvedených v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu, z důvodů uvedených v bodech 41 až 56 tohoto usnesení je třeba mít za to, že tyto situace jsou srovnatelné.
- 94 Na druhém místě je třeba konstatovat, že unijní normotvůrce tím, že stanovil v těchto ustanoveních přílohy VIII služebního řádu různé minimální doby trvání manželství, zacházel se srovnatelnými situacemi odlišně.
- 95 Kromě toho je třeba uvést, že toto rozdílné zacházení je založeno na věku rovněž nepřímo.
- 96 Zprvce totiž situace upravené v ustanoveních článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu se liší z pohledu data uzavření manželství ve vztahu k tomu, zda úředník ukončil služební poměr ve smyslu článku 47 služebního řádu, a zadruhé k takovému ukončení služebního poměru v zásadě dochází v důsledku odchodu do důchodu, ve smyslu článku 52 služebního řádu. S ohledem na skutečnost, že zmíněný článek 52, je-li chápán ve smyslu svého nejširšího možného použití, stanoví, že k odchodu úředníků do starobního důchodu ve smyslu článku 20 přílohy VIII služebního řádu může dojít mezi 58. a 70. rokem, je třeba konstatovat, že bývalí úředníci spadající do působnosti tohoto článku 20 uzavírají zpravidla manželství ve vyšším věku než bývalí úředníci spadající do působnosti článku 18 přílohy VIII služebního řádu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další, C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557, bod 174).
- 97 Z toho plyne, že článek 20 přílohy VIII služebního řádu, vykládaný ve spojení s článkem 18 této přílohy, zavádí nerovné zacházení nepřímo založené na věku úředníka, přičemž je třeba upřesnit, že okolnost, že článek 52 služebního řádu umožňuje úředníkům odcházet do důchodu a pobírat starobní důchod ve věkovém rozmezí dosahujícím v krajních případech délky 12 let, nepostačuje

k tomu, aby vyloučila, že je toto rozdílné zacházení skutečně založeno na věku (rozsudek ze dne 14. července 2022, Komise v. VW a další, C-116/21 P až C-118/21 P, C-138/21 P a C-139/21 P, EU:C:2022:557, bod 175 a citovaná judikatura).

- 98 Na třetím místě je třeba zkoumat, zda je toto rozdílné zacházení uvedené v bodech 94 až 97 tohoto usnesení v souladu s článkem 20 a čl. 21 odst. 1 Listiny v tom smyslu, že odpovídá kritériím uvedeným v čl. 52 odst. 1 Listiny a připomenutým v bodě 89 tohoto usnesení.
- 99 Zprv je nesporné, že toto rozdílné zacházení je stanoveno zákonem ve smyslu čl. 52 odst. 1 Listiny, neboť vyplývá z článku 20 přílohy VIII služebního řádu ve spojení s článkem 18 této přílohy. Tato ustanovení unijního práva stanoví podmínky přesně vyčíslené minimální doby trvání manželství, které definují rozsah omezení výkonu práva na rovné zacházení a zákaz diskriminace na základě věku (co se týče dosahu požadavku, podle něhož musí být každé omezení výkonu základních práv stanoveno zákonem, viz rozsudek ze dne 26. dubna 2022, Polsko v. Parlament a Rada, C-401/19, EU:C:2022:297, bod 64, jakož i citovaná judikatura).
- 100 Zadržte omezení systému pozůstalostních důchodů dotčeným rozdílným zacházením respektuje podstatu zásady rovného zacházení a zásady zákazu diskriminace na základě věku v souladu s čl. 52 odst. 1 Listiny. Toto omezení totiž nezpochybňuje tyto zásady jako takové, neboť se týká pouze konkrétní otázky související s podmínkou minimální doby trvání manželství, kterou musí splnit pozůstalí manželé/pozůstalé manželky po zemřelých úřednících nebo bývalých úřednících, aby mohli/mohly získat nárok na pozůstalostní důchod, aniž přitom ztrácejí možnost získat nárok na takový důchod v jednotlivých případech upravených v člancích 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu.
- 101 Zatřetí toto omezení odpovídá cíli obecného zájmu ve smyslu čl. 52 odst. 1 Listiny, tj. cíli zaměřenému na předcházení zneužití práva a podvodům, neboť zákaz zneužití práva a podvodného jednání je obecnou zásadou unijního práva, již musí jednotlivci dodržovat (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. února 2018, Altun a další, C-359/16, EU:C:2018:63, bod 49). Soudní dvůr již totiž rozhodl, že podmínka, podle níž musí manželství pro vznik nároku pozůstalého manžela/pozůstalé manželky na pozůstalostní důchod trvat určitou dobu, směřuje k ujištění se o existenci a stabilitě vztahů mezi dotýcnými osobami (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 89). Toto kritérium je jednotné a použitelné bez rozdílu na všechny pozůstalé manžely/pozůstalé manželky spadající do působnosti ustanovení článků 18 a 20 přílohy VIII služebního řádu a jeho účelem není předpokládat existenci zneužívajícího či podvodného jednání na straně pozůstalých manželů/pozůstalých manželek, nýbrž zabránit tomu, aby bylo takové zneužívající či podvodné jednání spácháno.
- 102 Co se začtvrté týče přezkumu přiměřenosti, v bodech 61 a 91 tohoto usnesení již bylo připomenuto, že v rámci přezkumu legality ustanovení unijního práva ve vztahu k zásadě rovného zacházení a s ohledem na širokou posuzovací pravomoc, která je přiznána unijnímu normotvůrci v oblasti pravidel služebního řádu, je třeba ověřit, zda článek 20 přílohy VIII služebního řádu, jenž pozůstalým manželům/pozůstalým manželkám, kteří/které si vzali/vzaly úředníka po ukončení jeho služby, ukládá minimální dobu trvání manželství v délce pěti let, zatímco v případě manželství uzavřeného s úředníkem, který je dosud v činné službě, trvá tato minimální doba na základě článku 18 této přílohy pouze jeden rok, stanoví svévolné nebo zjevně nepřiměřené rozlišování ve vztahu k cíli obecného zájmu, který byl připomenut v předchozím bodě tohoto usnesení.

- 103 Soudní dvůr již rozhodl, že podmínka minimální doby jednoho roku, která je stanovena v článku 17 přílohy VIII služebního řádu, není diskriminační ani zjevně nepřiměřená ve vztahu k tomuto cíli, a tato analýza platí obdobně i pro podmínku minimální doby v délce jednoho roku, která je stanovena v článku 18 přílohy VIII služebního řádu (obdobně viz rozsudek ze dne 19. prosince 2019, HK v. Komise, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, bod 90).
- 104 Jak Komise, podporovaná Radou a Parlamentem, v podstatě uvedla v písemném vyjádření, nejeví se být svévolné nebo zjevně nepřiměřené, aby byla v článku 20 přílohy VIII služebního řádu požadována delší minimální doba trvání manželství, než jakou stanoví článek 18 této přílohy. V případě uvedeném v tomto článku 20, který se vyznačuje okolností, že manželství je uzavřeno po ukončení služby úředníka, může být totiž sklon ke zneužívajícímu či podvodnému jednání umocněn tím, že úmrtí úředníka je ve značné míře předvídatelné a v krátké době možné vzhledem k tomu, že toto ukončení služby bývá důsledkem odchodu úředníka do důchodu ve smyslu článku 52 služebního řádu, jak tomu bylo i v projednávaném případě.
- 105 Za těchto okolností je třeba konstatovat, že unijní normotvůrce s ohledem na svou širokou posuzovací pravomoc nezavedl svévolné ani zjevně nepřiměřené rozlišování, když s cílem předcházet zneužívajícímu či podvodnému jednání stanovil v článku 20 přílohy VIII služebního řádu minimální dobu trvání manželství v délce pěti let, zatímco v situacích upravených v článku 18 této přílohy trvá tato doba pouze jeden rok.
- 106 Z výše uvedeného vyplývá, že rozdílné zacházení stanovené v článku 20 přílohy VIII služebního řádu je v souladu s článkem 20 a čl. 21 odst. 1 Listiny.
- 107 Druhý žalobní důvod vycházející z protiprávnosti článku 20 přílohy VIII služebního řádu z hlediska zásad rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě věku musí být tedy zamítnut a proto musí být zamítnuta i žaloba podaná KM.

K nákladům řízení

- 108 Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu platí, že je-li kasační opravný prostředek opodstatněný a Soudní dvůr vydá sám konečné rozhodnutí ve věci, rozhodne o nákladech řízení.
- 109 Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu, jenž se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě čl. 184 odst. 1 téhož jednacího řádu, se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, jenž měl ve věci úspěch, požadoval.
- 110 Vzhledem k tomu, že Komise, jakož i Rada požadovaly náhradu nákladů řízení a KM neměla po vyhovění kasačním opravným prostředkům ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedené uložit, že ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené těmito dvěma orgány jak v prvním stupni, tak v řízení o projednávaných kasačních opravných prostředcích.
- 111 Ačkoli se Parlament neúčastnil řízení o kasačním opravném prostředku, vstoupil do řízení před Tribunálem v prvním stupni jako vedlejší účastník. Po zrušení napadeného rozsudku a úplném meritorním rozhodnutí věci T-374/20 v tomto usnesení je třeba znovu rozhodnout o nákladech řízení vynaložených tímto orgánem v prvním stupni v souladu s ustanoveními článku 137 ve spojení s čl. 184 odst. 2 jednacího řádu.

- 112 Podle čl. 140 odst. 1 tohoto jednacího řádu členské státy a orgány, které vstoupily do řízení jako vedlejší účastníci, ponесou vlastní náklady řízení. Za těchto okolností ponese Parlament náklady řízení vynaložené v prvním stupni.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

- 1) **Rozsudek Tribunálu Evropské unie ze dne 24. března 2021, KM v. Komise (T-374/20, nezveřejněný EU:T:2021:162), se zrušuje.**
- 2) **Žaloba KM ve věci T-374/20 se zamítá.**
- 3) **KM ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené Evropskou komisí a Radou Evropské unie jak ve věci T-374/20, tak ve věcech C-341/21 P a C-357/21 P.**
- 4) **Evropský parlament ponese náklady vynaložené ve věci T-374/20.**

Podpisy